

En träff med Eldsjälen Sara Mohammad

Reporter: Emy Serander

Sara Mohammad

Att Sara Mohammad är en upptagen kvinna märker jag direkt när jag ber om att få boka en intervju med henne. Vi hittar en tid ungefär en månad senare. Platsen för vår intervju blir på Gapf´s huvudkontor. Det är en utmaning för mig att hitta dit då det ligger anonymt på en central adress i Stockholm. Jag förstår att det är en mening med att det inte ska hittas så lätt då deras verksamhet berör ett känsligt område. Jag möter en kvinna med stor kraft och stort engagemang.

Sara Mohammad

Allt jag vet om hedersrelaterat våld innan vårt möte har jag läst mig till i böcker, tidningar och andra typer av medier. Det är ett ämnesområde som jag inte har någon egenupplevd erfarenhet av, men som träffade mig rakt i hjärtat den där dagen i januari 2002 då jag för första gången läste om mordet på Fadime Sahindal.

Sara Mohammad

Jag ber Sara att berätta om Gapf´s verksamhet. Hon berättar att deras verksamhet består av tre ben: *stödverksamhet, utbildningsinsatser i förebyggande syfte* och *opinionsbildande aktiviteter*. Sara är själv en av sex föreläsare på Gapf och hon föreläser minst tre gånger i veckan. Oftast föreläser de två och två. Det är ett sätt att ge en så komplett information som möjligt och att kunna komplettera varandras kunskaper.

Sara Mohammad

Under året medverkar och håller Gapf även i nio stycken fasta evenemang. Exempel på dessa är Fadime-dagarna i slutet på januari, medverkan på Almedalsveckan och på Pridefestivalen. De har även 19 utsedda Goodwill-ambassadörer varje år som hjälper Gapf att sprida kunskap om hedersrelaterat våld i sina egna nätverk.

Sara Mohammad

Efter genomgången av Gapfs verksamhet ber jag Sara berätta om vilka pressaktiviteter och artiklar som hon upplever har gett bäst effekt, och som hon minns extra tydligt. Sara berättar om ett fall för några år sedan när Jönköpings län i ett samarbete med religiösa samfund kommit överens om att särbehandla muslimska barn i skolan, att de ska bli bemötta på ett annat sätt än andra barn. – *Handlingsplanen i Jönköpings kommun var absurd tyckte vi, att göra skillnad mellan barn och barn. Innehållet var ännu värre. Barn som såg skolan som en frizon blev kontrollerade och begränsade även i skolan.*

Sara Mohammad

Föräldrarna var inblandade även i barnens läroplan. De påverkade barnens medverkan på kollo, skolresor och gymnastiklektioner, vad de åt och inte åt. Föräldrarna kontrollerade även att de fastade ordentligt under Ramadan. Föreskriften var att skolan skulle ta kontakt med föräldrarna om barnen inte klarade av fastan. Vårt engagemang i denna fråga skapade mycket stora reaktioner och hela Sveriges media skrev om detta. Det bidrog även till att avtalet revs, vilket kändes som en stor seger.

Sara Mohammad

Sara berättar även om ett antal artiklar som handlat om bortförda barn. Dessa artiklar har bidragit till förändringar. Det har resulterat i en internationell konferens i riksdagen om bortförda barn. Det är nu fler som har tagit upp frågan och fler som pratar om detta.

Vad gör Gapf speciellt i förhållande till andra organisationer?

Sara berättar att de inte enbart arbetar med hedersutsatta kvinnor,

utan även med pojkers utsatthet i hederskulturen. En annan viktig fråga som de har valt att belysa är problematiken med islamistiska organisationer i Sverige. De lägger också mycket arbete på andra religiösa och etniska grupper där normer och värderingar har en destruktiv påverkan på flickor och kvinnors liv.

Sara Mohammad

– *2005 startade vi ett projekt som heter Abbas bröder, efter mordet på Abbas. Vi har som organisation lyckats lansera ett arbete gällande killars utsatthet i hederskulturen. Sedan har vi alltid varit blåslampan mot islamistiska organisationer. Media har inte alltid vågat ta upp den här frågan och kampen mot islamismen. Vi har försökt att koppla religiösa normer och värderingars destruktiva påverkan på flickors och kvinnors liv. Hedersrelaterat förtryck sker i olika religiösa grupper, i olika religioner och i olika etniska grupper. Det är inte ett förtryck baserat enbart på islam.*

Vad skiljer Islamister från andra extrema grupper?

– *Skillnaden är att ingen av de andra grupperna är lika organiserade, lika strategiska och lika framgångsrika som Islamisterna. Islamisterna har en vision, de vill verkligen ha könsseparatism även i det svenska samhället, och de har stater som bidrar både med pengar och ideologi till sitt arbete. Det handlar om religion i makten och det kan jämföras med när kristendomen hade mer makt i Sverige. Men kristendomen är utarmad jämfört med islam* säger Sara.

Sara Mohammad

Gapf har även arbetat mycket de senaste åren med att betona och höja kunskapen om skillnaden mellan islam, islamister och muslimer berättar Sara.

– *Jag själv hade en fantastisk pappa som var muslim och bad fem gånger om dagen, men han var inte hedersförtryckare. Religionsfrihet ska inte betyda att någon har frihet att kränka, trakassera eller hota andra.*

Sara Mohammad

Sara berättar även att hon är negativ till slöjan. – *Det finns kvinnor som säger att de bär slöja av kärlek till gud. Ja, men varför ska då inte män behöva ha det för sin kärlek till gud? undrar jag. Varför skulle gud inte bry sig om kvinnan på samma sätt som han bryr sig om mannen?*

Sara Mohammad

Är det någon särskild fråga som du upplever har bidragit till en förändring i samhället och politiken?
Frågan om barnäktenskap svarar Sara. – *Mitt första möte med en minister var 2003 då jag mötte Thomas Bodström. Invandrarbarn skulle då tillåtas att gifta sig när de var 15 år. Då frågade jag Bodström hur det kom sig att de tillåter det? Han sa då att de hade haft samtal med etniska och religiösa ledare. Då frågade jag honom hur många 14 eller 15-åringar de frågat? Vill de verkligen gifta sig i så ung ålder, eller vill politikerna bara tillfredsställa de där religiösa klan-ledarna som tonåringarna rymt ifrån?*

Sara Mohammad

Sara upplevde att dessa frågor till Bodström blev starten på något. Det bidrog till att det blev mer och mer debatt och samtal om barnäktenskap. 2007 togs dispensmöjligheten bort att få gifta sig

som 15-åring. Därefter kom beslutet att man kunde söka tillstånd hos länsstyrelsen. 2014 blev det en lag mot tvångsäktenskap eller barnäktenskap.

Sara Mohammad

Har du något exempel på ett område som du inte riktigt kan släppa och där ni som organisation har kämpat länge för att uppmärksamma problemen? Något som är ett viktigt område inom hedersrelaterat våld?
– *2003 gav regeringen uppdraget att göra en kartläggning eller utredning om könstympning, men de implementerade inte något efter denna kartläggning. Nu är den på tapeten igen. Hösten 2017 var vi på en hearing som handlade om att de gärna vill att frågan om könsstympning ska implementeras i olika verksamheter.*

Sara Mohammad

Sara berättar om Amal-mottagningen i Stockholm. En mottagning som kan rekonstruera könsstympade flickors underliv. Problematiken ligger dock i att många av de asylsökande som genomgår denna rekonstruktion riskerar att mördas om de kommer tillbaka till sitt hemland. Det är inte de själva som har kontroll över sitt underliv utan släkten. Migrationsverket kan inte garantera att det inte händer dem något om de skickas tillbaka.

Sara Mohammad

– *Jag har inte kunnat lämna detta område på alla år. Jag är själv en av dem som blivit könsstympad. Jag började berätta om min egen könsstympning, och sedan har jag pratat om hur många fall det finns i Sverige, och det absurda i att vi efter 35 år endast har tre fällande domar i detta ämne. Socialstyrelsen pratar om att det finns cirka 38 000 könsstympade barn i Sverige, säger Sara.*

Sara Mohammad

Vad skulle du vilja säga till oss kvinnor och män som är födda och uppvuxna i Sverige och har svenska föräldrar?
– *Min upplevelse är att era mammor och pappor har kämpat för att få till den jämställdhetsnivå som ni har idag. Ni har fått serverat buffé. Då är det också svårt att förstå att detta inte kan tas för givet. Det kan tas ifrån er. Det här är en verklighet, hela kvinnokampen är i fara, inte bara i hedersrelaterade frågor. Sara tar Putin som exempel. Putin har kommit med förslaget att det ska vara lagligt att slå sin fru. Andra exempel hon nämner är Trumps kvinnosyn och hur religiösa fanatiker i USA och Polen kämpar och håller på att lyckas påverka abortfrågan.*

– *Eller titta på Afghanistan, där du kan bli straffad om du inte låter din man ha sex med dig även om du inte vill. Frågan är mycket större och farligare än vad man tror. Därför önskar jag att alla, och särskilt den unga generationen, förstår konsekvenserna av ”välviljans vilsenhet”. I fråga om hedersrelaterat våld, men även i jämställdhetsfrågan i sin helhet.*

Saras önskan är att vi i Sverige inte behöver förstå varför hedersrelaterat våld förekommer, men att varje person som kallar sig för feminist eller jämlikhetsförespråkare, ska förstå konsekvenserna av att inte kavla upp ärmarna mot hederskulturens destruktiva påverkan. Hon upplever att frågor som rör hedersrelaterat våld har varit tabubelagda, obekväma i hela samhället. Det är ett svek mot personer utsatta för denna typ av våld att media inte har vågat ta upp ämnet mer. – *Jag upplever tyvärr att journalister sällan har varit intresserade av att fördjupa sig i frågan. Det har jag reagerat starkt på. Det har varit mer av ett skrapande på ytan.*

Sara Mohammad

Sara har även upplevt att hon föreläst för reportrar i flera timmar och sedan inte ser mer ser än en kort notis om detta. – *Det är inte rättvist mot mitt engagemang att jag står och har en lång föreläsning eller intervju och att jag sedan knappt får komma till tals i tidningen efteråt.* Något som överraskade henne positivt i detta sammanhang var de två journalister från DN som under januari-mars 2018 skrev en artikelserie om hedersrelaterat våld.

– *De kom till mig, berättade att de inte kunde något om hedersrelaterat våld och ville verkligen fördjupa sig i ämnet. Då blev jag verkligen glad för det vill jag gärna erbjuda.*

Kan du ge några exempel på andra personer som har ett bra engagemang i att motverka det hedersrelaterade våldet?
– *Jag tycker att forskare som Astrid Schlytter och Devin Rexvid är väldigt bra. Andra personer som varit viktiga i engagemanget gentemot hedersrelaterat våld är Juno Blom, Lars Åberg, Mustafa Panshiri och Maria Rashidi. Maria Rashidi har en gigantisk kunskap och erfarenhet i ämnet. Politiker som jag tycker tar upp frågan på ett bra sätt är Gulan Avci och Ann-Sofie Hermansson.*

Sara Mohammad

Vad skulle du vilja läsa mer om i medierna när det gäller hedersrelaterat våld?
Redaktionerna behöver satsa på kartläggningar och problematisera dessa frågor mer tycker Sara. Exempelvis kartlägga bortförda barn. Hur många har blivit bortförda på riksnivå? Det skulle ge ett mycket bättre underlag, och i samband med detta möta forskare och dem som arbetar med att möta utsatta personer. Slöja på barn i skolor är ett annat viktigt ämne att kartlägga tycker hon. Hur många flickor har slöja? Är det de själva som valt eller är det tvång?

Sara Mohammad

– *Vi har haft många mammor och barn som flyttat från områden på grund av alla påtryckningar från omgivningen. Jag skulle vilja att slöjan problematiserades utifrån ett hälsoperspektiv. Ett arbete för att motverka sexualisering av småflickors kroppar är viktigt. Även barn ska ha en religionsfrihet. Religiösa imamer ska inte ta lagen i egna händer. De säger ibland att de ska lösa problem utan inblandning av polisen. Detta är inte acceptabelt. Det ska inte gå till så i en rättsstat. Det är rättsstaten som ska styra i samhället, inte religiösa ledare. Vi kan inte sopa problemen under mattan, det gör dem bara större. Journalisterna måste bidra med saklig och välgrundad information avslutar Sara.*

Fakta om Gapf (Glöm aldrig Pela och Faime): <p><i>Stödverksamhet:</i> Gapf erbjuder professionella stödsamtal, analyserar och kartlägger behov, tar kontakt med psykologer/psykoterapeut och advokat/jurist. De kan även erbjuda en professionell stödperson som kan följa med till rättegångar och till migrationsverket, polisen eller till sjukhuset. Stödpersonen kan träffas i en lägenhet som Gapf har eller ta kontakt via telefon. Platsen väljs efter personens behov och beror på var personen känner sig trygg. Gapf kan även erbjuda hotellnätter. Ibland hjälps personen direkt till skyddat boende. <i>Utbildningsinsatser i förebyggande syfte:</i> Hälso- och sjukhuspersonal informeras till exempel om problematiken med öppna journaler och att släktingar i dessa fall lätt kan komma åt känslig information efter ett läkarbesök. Elevhälsan har fått en handbok som heter ”Berätta inte om vårt samtal för någon”. Den kan även appliceras på andra aktörer. I samarbete med en grupp forskare på KTH produceras just nu 30 filmer till 35 olika kommuner. Dessa kommuner har önskat filmer som bidrar till att matcha behovet för de grupper i skolan som på något sätt är berörda av hedersrelaterat våld, till exempel ungdomar som är utsatta själva, som har utsatta klasskamrater, eller berörda lärare. Med i samarbetet är även RFSU. Just nu produceras även en mangabok med historier som är baserade på riktiga händelser. Den försöker jobba med ungdomars värderingar, med särskilt fokus på killar. Varför är det ok att han/brodern blir kär men sedan inte tycker att det är ok att hon/system blir det? Det produceras även diskussionsfrågor till mangaboken som ska användas i workshops med elever. Det kommer att finnas en referensgrupp med personer som kommer i kontakt med hedersrelaterat våld. <i>Opinionsbildande aktiviteter:</i> Exempelvis Fadime-dagarna varje år för att uppmärksamma hedersrelaterat våld genom att hedra Fadime. I samband med detta event samarbetar Gapf med 132 organisationer, i 20 olika städer. Dagarna har tidigare fyllts bland annat av en gala på Berns, en internationell konferens i riksdagen och kransceremoni i Uppsala vid Fadimes grav. Stabila fasta aktiviteter under året: 6 februari, 8 mars, Pela och Maria-dagen, Almedalsveckan, Pride, Bokmässan, 11 oktober, Internationella flicka-dagen 25 november. Parallellt med dessa aktiviteter arbetar Gapf med att utvärdera och organisera Fadime-dagarna till nästa år, samt förslag på åtgärder inom tio områden inför valet. Goodwillambassadörerna som i år är 19 personer, hjälper Gapf att sprida kunskap om hedersrelaterat våld i sina egna nätverk.</p>
--